

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС,
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО, ФІНАНСОВЕ ПРАВО**

БОНЯК В. О.,

кандидат юридичних наук,
доцент, начальник кафедри теорії
та історії держави і права
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.6

**СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОРГАН ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ УКРАЇНИ»
ІЗ СУМІЖНИМИ КАТЕГОРІЯМИ**

У статті на основі аналізу існуючих в сучасній правовій доктрині підходів до розуміння категорій «механізм Української держави», «державний апарат України», «державний орган України», «правоохоронний орган України», «орган охорони правопорядку України» вдосконалено дефініції цих категорій, та з'ясовано їх співвідношення.

Ключові слова: механізм Української держави, державний апарат України, державний орган України, правоохоронний орган України, орган охорони правопорядку України.

В статье на основе существующих в современной правовой доктрине подходов к пониманию категорий «механизм Украинского государства», «государственный аппарат Украины», «государственный орган Украины», «правоохранительный орган Украины», «орган охраны правопорядка Украины» усовершенствованы дефиниции этих категорий, и определено их соотношение.

Ключевые слова: механизм Украинского государства, государственный аппарат Украины, государственный орган Украины, правоохранительный орган Украины, орган охраны правопорядка Украины.

On the basis of existing in today legal doctrine approaches to understanding the categories of „mechanism of the Ukrainian state”, „state apparatus of Ukraine”, „Ukrainian authorities”, „law enforcement body in Ukraine”, „law and order protection agency of Ukraine” the author has improved definitions of these categories and determined their correlation.

Key words: mechanism of the Ukrainian state, state apparatus of Ukraine, Ukrainian authorities, law enforcement body of Ukraine, law and order protection agency of Ukraine.

Вступ. Важливим завданням як загальнотеоретичної юридичної науки, так і доктрини конституційного права, є уточнення їх понятійно-категоріального апарату. Невід'ємною частиною цього ряду є низка категорій, що відображають інституційну складову сучасної

демократичної, соціальної, правової держави, до яких відносять «механізм держави», «механізм Української держави», «державний апарат», «державний апарат України», «державний орган», «державний орган України», «правоохоронний орган України», «орган охорони правопорядку України».

Вагомий внесок у розробку досліджуваної проблематики належить таким вітчизняним вченим, як В.В. Копейчиков, В.В. Кравченко, Л.Р. Наливайко, О.В. Петришин, П.М. Рабінович, О.Ф. Скакун, В.Я. Тацій, В.Л. Федоренко, О.Ф. Фрицький, Ю.С. Шемшученко, О.Н. Ярмиш та ін. Утім питання з'ясування спільних рис та відмінностей таких категорій, як «державний орган України», «правоохоронний орган України» та «орган охорони правопорядку України» досліджено в юридичній науці фрагментарно, головним чином, через відсутність наукових праць, присвячених такому явищу державно-правової дійсності, як орган охорони правопорядку.

Постановка завдання. З'ясування співвідношення поняття «орган охорони правопорядку України» із суміжними категоріями, що є відображенням інституційної складової держави, тобто визначення їх спільних рис та відмінностей.

Результати дослідження. Методологічну основу цієї наукової праці склали системний метод, формально-логічні методи аналізу та синтезу, структурно-функціональний та компаративний методи.

З огляду на визначену дослідницьку мету найбільш оптимальним вважаємо алгоритм дослідження, який передбачає розкриття змісту категорій, що є відображенням інституційної складової держави; з'ясування їх сутнісно-змістовних ознак, визначення обсягу цих понять і, нарешті, з'ясування їх співвідношення.

Вихідною категорією вищезгаданого нами понятійного ряду є механізм держави. В юридичній науці традиційно відзначається той факт, що це поняття було залучено до наукового обігу у середині 60-х років ХХ ст. В.В. Копейчиковим і з того часу стало невід'ємною складовою категоріального апарату не лише загальнотеоретичної, але й галузевих юридичних наук. У своїй науковій праці «Механізм советского государства» вчений визначає дане поняття як систему всіх державних організацій, які здійснюють її завдання та реалізують функції [1].

Вищезазначений підхід до розуміння поняття «механізм держави» поділяє і П.М. Рабінович. Учений до згаданих державних організацій відносить державні підприємства, державні установи (заклади), державні органи (органи держави) [2, с. 61].

О.В. Петришин характеризує механізм держави як сукупність державних органів, установ, підприємств та інших державних інститутів, за посередництвом яких практично здійснюються завдання і функції держави [3, с. 124].

При визначенні механізму держави О.Ф. Скакун акцентує, що він (механізм держави) є цілісною, ієрархічною, реально працюючою системою державних органів, підприємств, установ, за допомогою яких здійснюється державна влада і реалізуються функції держави [4, с. 128]. Таким чином, механізм держави охоплює всі державні організації, тобто відображає інституційну складову держави, є її реальним матеріалізованим втіленням; без такого механізму держави немає і не може бути [5, с. 91].

Аналіз наведених вище інтерпретацій поняття «механізм держави» є свідченням того, що вчені основний акцент роблять на таких суттєвих ознаках цієї загальнотеоретичної категорії: 1) це системне утворення, яке за своїм функціональним призначенням складається з різних видів державних організацій (державні організації, державні органи, державні підприємства, державні установи); 2) діяльність таких організацій спрямована на вирішення завдань і здійснення функцій держави.

Водночас указані суттєві ознаки досліджуваного поняття не дають достатньо повного уявлення про означене явище державно-правової дійсності. Вважаємо за необхідне збагатити зміст категорії «механізм держави» такими ознаками: 1) організація та функціонування інституційної складової сучасної правової демократичної держави на правових засадах. Такий висновок впливає з огляду на аналіз імперативного нормативно-правового припису,

закріпленого в ч. 2 ст. 19 Конституції України, а саме: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України»; 2) дієвість такого механізму, що зумовлюється цілеспрямованістю та результативністю діяльності державних організацій. Це означає, що ефективна система цих організацій повинна бути реальною працюючою.

Загальнотеоретичний підхід до розуміння категорії «механізм держави» сприйнятий наукою конституційного права, свідченням чого є інтерпретація «механізм Української держави», запропонована Л.Р. Наливайко: це нормативно-визначена ієрархічна система державних інститутів – органів, підприємств, установ та інших структур, забезпечених необхідними організаційними, матеріально-технічними та фінансовими засобами з метою практичної реалізації функцій держави [6, с. 435]. Як позитивний, можна оцінити той факт, що автор у механізмі української держави, крім традиційних складових – структурної (або інституційної) та функціональної, виокремлює ще й правову та інструментальну складові [6, с. 531–532].

Водночас певним протиріччям характеризується судження автора про механізм української держави як сукупність органів, підприємств, установ та «інших структур», а також інтерпретації вченим діалектичної категорії структури як внутрішньої будови державного органу [6, с. 491]. Остання повною мірою відповідає філософському підходу до розуміння поняття «структура», чого не можна сказати про термін «інші структури», вживаного автором при розкритті змісту досліджуваного поняття. За логікою автора розуміння механізму української держави фактично зводиться до сукупності державних організацій та їх внутрішньої будови. Тому при формулюванні визначення поняття «механізм Української держави» авторові доречно було б до зазначених державних організацій додати словосполучення «інші державні інститути». Прикладом такого інституту можна вважати Збройні сили України – військове формування, на яке, відповідно до Конституції України, покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності [7].

З урахуванням вищевикладеного, можна запропонувати таку дефініцію категорії «механізм Української держави» – це організована на основі конституційно-правових засад цілісна система реально працюючих державних організацій (підприємств, установ, органів), забезпечених необхідними матеріально-технічними та фінансовими ресурсами, за посередництвом яких вирішуються завдання та здійснюються функції держави.

Такий підхід до розуміння досліджуваного поняття враховує як позитивні риси, так і недоліки наведених вище дефініцій.

В юридичній науці обґрунтовано стверджується, що основним структурним елементом механізму держави є державний апарат. У вузькому розумінні державний апарат розглядають як власне управлінський апарат або апарат виконавчої влади, який складається з системи органів виконавчої влади, що побудована на засадах субординації та координації; у широкому розумінні, поряд із власне управлінським апаратом, він охоплює собою парламент, главу держави, прокуратуру, суди.

Огляд навчальної та наукової літератури дає підстави для висновку про те, що вчені розкривають категорію «державний апарат» по-різному. Так, російський науковець В.В. Лазарєв державний апарат розглядає як систему всіх державних органів, які здійснюють завдання і функції держави [8, с. 322]. Такий підхід поділяє і вітчизняний учений П.М. Рабінович [2, с. 63].

О.В. Петришин характеризує апарат держави як сукупність державних органів, їх ланок і підрозділів, уповноважених безпосередньо здійснювати державну владу та управління, які спираються у своїй діяльності на можливість застосування примусу [9, с. 118].

Аналіз наведених вище визначень поняття «державний апарат» свідчить про те, що вчені основний наголос роблять на таких суттєвих ознаках цього поняття: 1) його системність, тобто державний апарат розглядається як сукупність державних органів, їх ланок та підрозділів, поєднаних між собою певними зв'язками та відносинами; 2) його функціональне призначення вбачається у вирішенні завдань та функцій держави. Водночас наведені де-

фініції не відображають достатньо повною мірою досліджуваний нами феномен і, на нашу думку, мають певні неточності.

Так, зокрема, вказівка О.В. Петришина на можливість застосування примусу, за логікою автора, фактично дозволяє застосовувати державний примус всій системі державних органів, їх ланок і підрозділів, уповноважених здійснювати державну владу та управління. З огляду на аналіз чинного законодавства (наприклад, ст. ст. 15, 15-прім Закону України «Про міліцію» та ін.), очевидним є той факт, що таким правом наділена лише окрема частина державного апарату, на яку покладається здійснення правоохоронної функції держави, а саме її судові та правоохоронні органи.

Огляд навчальної та наукової літератури з конституційного права свідчить про те, що вчені – фахівці в галузі конституційного права, розкривають зміст поняття «державний апарат України» на основі категорії «державний апарат».

Так, зокрема, В.А. Шатіло визначає апарат Української держави (державний апарат України) як конституційно передбачену систему державно-владних структур, наділених визначеними повноваженнями представницького, управлінського та судового характерів [10, с. 6–7].

У монографії Л.Р. Наливайко «Державний лад України: теоретико-правова модель» державний апарат України хоча й став предметом наукового дослідження, однак науковець відзначає, що досліджувану категорію, так само як і механізм Української держави, характеризують чотири складові: правова, структурна, функціональна, інструментальна [6, с. 436].

Таким чином, спільним у підході до розуміння категорій «механізм Української держави» (Л.Р. Наливайко) та «державний апарат України» (В.А. Шатіло) є дещо некоректне визначення цих понять через розширення їх інституційної складової, відображенням чого є вживання терміну «структура» (структури).

Крім того, умовивід В.А. Шатіло про предмет дослідження вимагає відповіді на такі питання: 1) якщо певне системне явище має відповідну структуру, то чому автором при формулюванні дефініції поняття «апарат Української держави» термін «структура» вживається у множині?; 2) як ключовий (визначальний) при формулюванні визначення категорії, що складає предмет дослідження, вчений вживає термін «система», однак чому у подальших своїх міркуваннях автор вирізняє не одну систему, а кілька систем (система органів державної влади; система органів державного управління; система судових органів)?

Відповідь на поставлені питання ґрунтується на врахуванні взаємозв'язків та взаємовпливу таких категорій діалектики, як «система» та «структура»: будь-яке системне явище має структуру (тобто внутрішню будову), однак не кожне структурне утворення є системою. Складна система може включати підсистеми.

Таким чином, основним недоліком учених у підході до розуміння категорії «державний апарат України» є те, що зміст досліджуваного поняття розкривається авторами без урахування діалектичного зв'язку таких філософських категорій, як «система» та «структура».

Враховуючи вищезазначене, поняття «державний апарат України» можна визначити у такий спосіб: це система всіх державних органів, їх ланок та підрозділів, яка організована та функціонує відповідно до конституційно-правових засад, наділена владними повноваженнями, необхідними матеріальними й фінансовими ресурсами для вирішення завдань та здійснення функцій держави.

З огляду на предмет нашого дослідження, варто зауважити, що категорія «державний орган України» є родовим поняттям по відношенню до інших – «правоохоронний орган України», «орган охорони правопорядку України». У юридичній науці склалися різні погляди вчених з приводу розуміння поняття «державний орган України».

Так, автори підручника «Конституційне право України» З.С. Гладун, М.П. Федоров, М.Г. Федчишин визначають державний орган України як відносно відокремлену частину єдиної системи органів державної влади, побудовану за конституційним принципом розподілу влади; зазначають, що він створений у визначеному законом порядку і здійснює свої завдання та функції відповідно до державно-владних повноважень у межах чинного законодавства [11, с. 106]. Аналіз наведеної дефініції свідчить про такі її недоліки: 1) автори

фактично ототожнюють поняття «державний орган України» та «орган державної влади України»; 2) система органів державної влади побудована не за конституційним принципом розподілу, а за конституційним принципом поділу влади (ст. 6 Конституції України); 3) авто-рами неправильно визначена взаємозалежність між завданнями і функціями держави та державно-владними повноваженнями; за логікою учених, завдання та функції держави мають здійснюватися відповідно до державно-владних повноважень, що не відповідає дійсності.

Л.Р. Наливайко характеризує орган Української держави як структурно відокремлену, внутрішньо організовану, юридично оформлену частину державного апарату, що є колективом громадян (громадянином), має державно-владні повноваження та необхідні правові, матеріально-фінансові засоби для реалізації завдань і функцій держави, використовує правові й організаційні форми та методи діяльності [6, с. 474].

В цілому це визначення можна оцінити позитивно. Водночас, в аспекті діяльності правоохоронних органів воно потребує свого уточнення в частині здійснення методів. Йдеться про те, що правоохоронна функція держави реалізується шляхом не лише використання, але й застосування методів (наприклад, примусу). Цей аспект відображений в інтерпретації поняття «методи здійснення функцій держави», запропонованій І.А. Сердюком: «Методи здійснення функцій держави – це сукупність прийомів і способів, які використовуються (або застосовуються) державними органами (їх службовими і посадовими особами) для здійснення функцій держави». До загальних, традиційних методів здійснення функцій держави науковець відносить: рекомендації, переконання, заохочення та державний примус [5, с. 64].

На підставі критичного аналізу як вищезазначених підходів, так і позицій інших вітчизняних учених з досліджуваного питання, зокрема, В.В. Кравченка [12, с. 232], О.Ф. Фрицького [13, с. 286], запропоновано таку дефініцію поняття «державний орган України»: це структурно відокремлена, юридично оформлена частина державного апарату (колектив державних службовців або громадян України), що створена та функціонує відповідно до конституційно-правових засад, наділена необхідними матеріальними і фінансовими ресурсами, державно-владними повноваженнями, які здійснюються у правових формах і правовими методами з метою вирішення завдань та здійснення функцій держави.

Категорія «державний орган України» є вихідною для визначення поняття «правоохоронний орган України», оскільки правоохоронний орган України є одним із різновидів державного органу нашої держави за змістом та напрямками діяльності. У юридичній науці поняття «правоохоронні органи» інтерпретують у такий спосіб:

- існуючі в суспільстві і державі установи та організації, що здійснюють правозастосовну та правоохоронну функції, основне завдання яких полягає в забезпеченні законності, захисті прав та законних інтересів громадян, юридичних осіб, боротьбі зі злочинністю та іншими правопорушеннями [14, с. 164];

- всі державні органи, що певною мірою наділені правоохоронними функціями [15, с. 155];

- державний, як правило, озброєний орган, виконання яким, поряд із профілактичною, однієї чи кількох інших головних правоохоронних функцій є визначальним у його діяльності, котрий у зв'язку з цим потребує специфічного матеріально-технічного та іншого забезпечення, до працівників якого законом висуваються спеціальні вимоги та працівники якого з метою ефективного виконання своїх обов'язків згідно із законом наділяються різноманітними спеціальними правами, мають відповідні пільги й зовнішні ознаки, користуються підвищеним правовим захистом [16, с. 12];

- органи та організації, які спеціально уповноважені державою здійснювати на професійній основі на підставі та відповідно до законодавства, а у випадках встановлених законом – у відповідній процесуальній формі із застосуванням правових засобів діяльність, спрямовану на охорону прав та свобод людини і громадянина, законності та правопорядку, усіх урегульованих правом суспільних відносин [17, с. 5].

Отже, відсутність єдності у підходах не лише науковців, але й законодавця (в чинному національному законодавстві України дотепер не визначений зміст та обсяг поняття «правоохоронний орган України») до розуміння досліджуваного поняття ускладнює створення

ефективного правозахисного механізму, втілення в життя принципу верховенства права, виконання головного обов'язку держави щодо утвердження і забезпечення прав і свобод людини.

Зважаючи на сутнісні ознаки понять «державний орган України» та «правоохоронний орган України», що випливають із розглянутих вище дефініцій, можна запропонувати таку дефініцію поняття правоохоронного органу України: це структурно відокремлена, юридично оформлена частина державного апарату (колектив державних службовців), яка організована та функціонує відповідно до конституційно-правових засад, наділена необхідними матеріальними і фінансовими ресурсами, державно-владними повноваженнями, що здійснюються у правових формах та правовими методами з метою реалізації правоохоронної функції держави.

Уявлення про категорію «правоохоронні органи України» суттєво збагачує залучення до наукового обігу терміну «орган охорони правопорядку України», як словесного символу поняття, що ним відображається окрема група правоохоронних органів, які з-поміж інших вирізняються своєю системно-структурною та функціонально-компетенційною специфікою, що вимагає їх згрупування. Першою таку пропозицію висунула Комісія конституційної асамблеї з питань правоохоронної діяльності на чолі з В.Я. Тацієм, яка: запропонувала в межах національної системи правоохоронних органів виокремити групу державних організацій під назвою «органи охорони правопорядку України»; визначила їх риси та приблизний перелік [18]. Такий підхід підтриманий іншими вітчизняними науковцями, серед яких О.М. Бандурка [19], М.О. Качинська [20], В.В. Коваленко [21] та ін.

Водночас вищезазначена пропозиція Комісії з питань правоохоронної діяльності Конституційної асамблеї (під керівництвом академіка В.Я. Тація) вимагає подальшого обґрунтування в частині: а) розкриття змісту поняття «орган охорони правопорядку України» та визначення його істотних ознак; б) визначення його обсягу (уточнення переліку таких органів); в) з'ясування співвідношення поняття «орган охорони правопорядку України» з суміжними категоріями.

Оскільки «орган охорони правопорядку України» є правоохоронним органом, а правоохоронний орган є державним органом, йому (органу охорони правопорядку) притаманні ті ж самі суттєві ознаки, що й зазначеним вище категоріям, а саме: структурна відокремленість, юридична оформленість, спільні конституційно-правові засади організації та функціонування, державно-владні повноваження та ін.

Крім того, досліджуваному поняттю властивий ряд специфічних суттєвих ознак, до яких необхідно віднести такі: а) орган охорони правопорядку у своєму складі, як правило, має озброєні підрозділи; б) співробітники цього органу наділені правом застосування легального примусу (включно вогнепальної зброї); в) на нього законом покладено здійснення правоохоронної функції, що є основною та повсякденною (діяльність органу охорони правопорядку України спрямована на реалізацію державної політики у сфері охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів людини, забезпечення законності та правопорядку в суспільстві).

Положення чинного національного законодавства, що розкривають зміст поняття «правоохоронні органи», концептуальні підходи щодо розуміння категорій «державний орган України», «правоохоронний орган України», а також специфічні суттєві ознаки поняття «орган охорони правопорядку України», що були відокремлені нами вище, дозволяють запропонувати таку дефініцію цього поняття: «Орган охорони правопорядку України – це структурно відокремлена, юридично оформлена частина державного апарату (колектив державних службовців), що організована та функціонує відповідно до конституційно-правових засад, у своєму складі, як правило, має військові підрозділи, співробітники яких наділені правом застосування легального примусу (включно і вогнепальної зброї), основна та повсякденна діяльність яких спрямована на реалізацію державної політики у сфері охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів людини, забезпечення законності та правопорядку в суспільстві».

Аналіз запропонованої інтерпретації поняття, яка складає предмет дослідження, а також змін у чинному законодавстві, що визначає засади організації та функціонування правоохоронних органів України, є підґрунтям для віднесення до органів охорони правопорядку таких правоохоронних органів: міліції (поліції), Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро, Національної гвардії, військової служби правопорядку, управління державної охорони, підрозділів пенітенціарної служби (органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів), прикордонної служби, підрозділів Державної фіскальної служби України (податкової міліції та митних органів), прокуратури.

Подальший алгоритм нашого дослідження вимагає використання пізнавальних можливостей системного методу пізнання та філософських категорій діалектики: «загальне», «особливе», «одиничне».

Сутність системного методу полягає в тому, що досліджуване явище розглядається як певна система, що включена до системи більш широкого порядку і виконує в ній певні функції, пов'язана з нею різними зв'язками. Цей метод, як універсальний інструмент пізнавальної діяльності, незамінний у дослідженні складних динамічних цілісностей [22, с. 137–138].

Загальне – це об'єктивно існуюча тотожність між предметами, речами, явищами, що властива багатьом предметам, речам і явищам у рамках конкретної якісної визначеності. Одиничне існує як таке, окреме. Загальне ж не існує як таке окремо. Всяке загальне не є частинкою, елементом, стороною окремого, оскільки воно відображає останнє не повністю, не цілком, а частково – в тому, що є тотожним у предметах. Одиничне, окреме за своїм змістом, проявом багатше від загального, яке є абстрактним. Однак загальне глибше розкриває зміст, сутність речі. Особливе – це певна сукупність властивостей, притаманних лише даному предмету. Одиничне – це окремий предмет, річ, явище, подія, факт, які характеризуються відповідними просторовими і часовими межами, відповідною визначеністю. Відмінність між загальним, особливим і одиничним відносна [23, с. 165].

Висновки. З погляду системного методу такі досліджувані нами явища державно-правової дійсності, як органи охорони правопорядку України, правоохоронні органи, державний апарат України, механізм Української держави співвідносяться у такий спосіб: 1) органи охорони правопорядку України є окремо групою (підсистемою) правоохоронних органів України; 2) органи охорони правопорядку України є структурним елементом державного апарату як системи державних органів; 3) органи охорони правопорядку України є структурним елементом механізму держави як системи державних організацій (органів, підприємств, установ).

Категорії «державний орган України», «правоохоронний орган України» та «орган охорони правопорядку України» утворюють такий понятійний ряд (від найбільшого за обсягом до найменшого): а) «державний орган України» є найбільш широким за обсягом поняттям, проте з найменшим змістом; б) «правоохоронний орган України» має дещо вужчий обсяг поняття, проте зміст його більший у порівнянні з категорією «державний орган України»; в) «орган охорони правопорядку України» є поняттям із найменшим обсягом, однак із найбільшим у порівнянні з вищезазначеними категоріями змістом.

З погляду таких філософських категорій діалектики, як «загальне», «особливе» та «одиничне», досліджувані загальнотеоретичні категорії співвідносяться у такий спосіб: «державний орган України» є загальним родовим поняттям; поняття «правоохоронний орган України» та «орган охорони правопорядку України» є особливим, а окремо взяті правоохоронні органи України та органи охорони правопорядку України – одиничним.

Аналіз сутнісно змістовних ознак досліджуваних категорій дозволяє виокремити як спільні, так і відмінні риси. До спільних рис можна віднести такі: 1) всі досліджувані поняття («механізм Української держави», «державний апарат України», «державний орган України», «правоохоронний орган України», «орган охорони правопорядку України») відображають інституційну складову Української держави; 2) їх організація та функціонування здійснюється відповідно до конституційно-правових засад; 3) мають єдине джерело фінансування (кошти державного бюджету).

Відмінності полягають в такому:

1) за способом формування – державний апарат як система державних органів може формуватися як шляхом виборів, так і шляхом призначення, а правоохоронний орган і орган охорони правопорядку України – тільки шляхом призначення; 2) з огляду на структурну організацію – орган Української держави може бути як колегіальним, так і одноособовим, правоохоронний орган і орган охорони правопорядку України – тільки колегіальними та можуть мати у своєму складі озброєні формування; 3) з огляду на спектр здійснюваних функцій – державний апарат здійснює широкий спектр функцій держави (економічну, політичну, соціальну, культурну та ін.), правоохоронний орган і орган охорони правопорядку України – здійснюють правоохоронну функцію, причому для органу охорони правопорядку ця функція є основною та повсякденною; 4) з огляду на зміст державно-владних повноважень – лише органи охорони правопорядку України мають право (у випадках, передбачених законом) застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю.

Список використаних джерел:

1. Копейчиков В.В. Механизм советского государства / В.В. Копейчиков. – М. : Юрид. лит., 1968. – 215 с.
2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : [навч. посіб.] / П.М. Рабінович ; вид. 9-е, зі змінами. – Львів : Край, 2007. – 192 с.
3. Цвік М.В., Петришин О.В., Авраменко Л.В. та ін. Загальна теорія держави і права: [підручник для студ. юр. вищ. навч. закл.] / [М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.] ; за ред. д. ю. н., проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д. ю. н., проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. – Х. : Право, 2010. – 432 с.
4. Скаун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : [підручник] / О.Ф. Скаун ; вид. 2-е, перероб. і доп. – Х. : Еспада, 2009. – 752 с.
5. Теорія держави і права : [підручник] / Кол. авт. ; кер. к. ю. н., проф. Ю.А. Ведерніков. – К. : Ун-т сучасних знань ; Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра ЛТД, 2014. – 468 с.
6. Наливайко Л.Р. Державний лад України: теоретико-правова модель : [монографія] / Л.Р. Наливайко. – Х. : Право, 2009. – 600 с.
7. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 9. – С. 108.
8. Конституционное право : [учебник] / Отв. ред. В.В. Лазарев. – М. : Юристъ, 1999. – 592 с.
9. Цвік М.В., Петришин О.В., Авраменко Л.В. та ін. Загальна теорія держави і права: [підручник для студ. юр. вищ. навч. закл.] / [М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.] ; за ред. д. ю. н. проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д. ю. н. проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. – Х. : Право, 2010. – 584 с.
10. Шатіло В.А. Співвідношення функцій державного апарату та механізму державної влади / В.А. Шатіло // Вісник академії адвокатури України. – 2013. – № 2(27). – С. 5–11.
11. Гладун З.С., Федоров М.П., Федчишин М.Г. Конституційне право України : [навч. посіб.] / [З.С. Гладун, М.П. Федоров, М.Г. Федчишин]. – Тернопіль : видавництво ТНЕУ, 2008. – 566 с.
12. Кравченко В.В. Конституційне право України : [навч. посіб.] / В.В. Кравченко ; вид. 3-тє, виправл. та доп. – К. : Атіка, 2004. – 512 с.
13. Фрицький О.Ф. Конституційне право України : [підручник] / О.Ф. Фрицький. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 536 с.
14. Гель А.П. Судові та правоохоронні органи України : [навч. посіб.] / [А.П. Гель, Г.С. Семаков, С.П. Кондракова]. – К. : МАУП, 2004. – 272 с.
15. Мельник К.Ю. Ротація правоохоронних кадрів / К.Ю. Мельник // Право і безпека. – 2010. – № 2(34). – С. 154–157.
16. Дяченко В.І. Система правоохоронних органів : [навч. посіб.] / В.І. Дяченко. – К. : КНЕУ, 2003. – 320 с.

17. Кучук А. М. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні : авто-реф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права: історія політичних і правових учень» / А.М. Кучук. – К., 2007. – 20 с.

18. Тацій В. Визначення поняття та системи правоохоронних органів у концепції змін до Конституції України (концептуальні підходи) / В. Тацій // Право України. – №11–12. – С. 233–240.

19. Бандурка О.М. Конституційно-правові засади реформування правоохоронної системи України / О.М. Бандурка // Впровадження нового Кримінально-процесуального кодексу України в правоохоронну діяльність та навчальний процес: досвід та шляхи удосконалення : Матеріали наук.-практ. конф. (Харків. 5 квітня 2013 р.) ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : Хнувс, 2013. – С. 16–20.

20. Качинська М.О. Досвід систематизації законодавства про органи охорони правопорядку СРСР / М.О. Качинська. // Наше право. – 2013. – № 8. – С. 81–85.

21. Коваленко В. Концептуальні засади модернізації правоохоронної діяльності та вдосконалення системи органів охорони правопорядку в Україні / В. Коваленко // Право України. – 2013. – № 3–4. – С. 356–363.

22. Федоренко В.Л. система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти : [монографія] / В.Л. Федоренко. – К. : Ліра-К, 2009. – 580 с.

23. Губерський Л.В., Надольний І.Ф., Андрущенко В.П. та ін. Філософія : [навч. посіб.] / [Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.] ; за ред. І.Ф. Надольного ; 4-те вид., випр. – К. : Вікар, 2004. – 457 с.

